

प्रभुतरुण

वर्ष ४९

अंक ४

मुंबई

ऑक्टोबर २०१५

पाने ६

किंमत रु. १

(स्थापना : तारीख २५ ऑगस्ट १९२३)

तत्त्वाचा बंदा जीव । मूर्तीला कोण विचारी?

www.prabhutarun.org

संपादिका: सुहासिनी कीर्तिकर

कार्यकारी संपादक मंडळ : मिनाक्षी जयकर, मयुरा नायक, संजना कोठारे, वैजयंती कीर्तिकर

सहाय्यक संपादक: त्वरिता दळवी, राजेश नवलकर, भक्ती शेट्टे

संपादकीय

दिवस सुखाचे

—सुहासिनी कीर्तिकर

काल, आज, उद्या हे अनमानधपक्यांनं मानलेले कालमापन नाही. काल हा खरं तर अखंड असतो. पण सौरशक्तीच्या बळावर आपण त्याचे दिवस-रात्र असे तुकडे पाडतो. जीवन अधिक सुसह्य करण्यासाठी त्याचे 'प्रहर' करतो. या प्रहरांत घड्याळाचे काटे यंत्रवत टिकटिकतात. पण मानवी मनाचं तर यंत्र नसते! मग? तो या प्रहरांना आपल्या शारीर क्रियांची जोड देतो, ऋतुमानानुसारे समाज, संस्कृतीचे वैभव उभं करतो. शास्त्राधाराने आपल्या जगण्याला कालक्रमानुसारे सांस्कृतिक, सामाजिक उत्सवी रूप देतो. कालप्रमाणे जगताना यामुळे माणसाने आपले जगणे वेगळे, कौतुक भरले अन् सुंदर केले आहे. त्यातूनच सण साजरे होतात, त्यांचे सार्वजनिक उत्सव होतात. राष्ट्रीय सण म्हणजे तरी काय हो? कालमान, भूसृष्टी आणि मानवी जीवन यांना समृद्ध करणारा एक काळाचा तुकडा आपण विशिष्ट दिवशी बांधून टाकतो. मग तो आपला बनतो स्वातंत्र्यदिन! या काळाला असे सामाजिक, सांस्कृतिक संदर्भ देताना प्रत्येक भूभागात, प्रदेशात त्याचे अन्वय (कनोटेन्स) वेगळे असतात. ते मनाला गर्भश्रीमंती बहाल करणारे असतात. पहा, आपण जेव्हा 'मातृदिन' म्हणतो तेव्हा सांस्कृतिक जगण्यात 'आई'ला येणारे महत्त्व असते. अशाच पद्धतीने सांस्कृतिक जगणे समृद्ध करण्यासाठी सांस्कृतिक उत्सव येतात. तेही त्या त्या प्रदेशाप्रमाणे, कालमान-ऋतुच्या घड्याळाप्रमाणे. म्हणजे बंगाल 'दुर्गापूजा' साजरी करतो. उत्तरेत 'होळी' रंगते, गुजरातेत 'दांडिया' फेर धरतो, महाराष्ट्रात गणपती-गौरी. आता सर्वच सणांची सरमिसळ झाली आहे म्हणा! म्हणजे गुजरातेतला दांडिया-गरबा महाराष्ट्रातही थिरकतो, उत्तरेतली 'करवाँ चौथ' सिनेमासृष्टीतून घोघरी पोहोचते, गणपतीराया पंजाब, गुजरातमध्येही

ठाण मांडतात अन् बंगालमधला 'दशानन' मुंबईतही 'रामलीला' गाजवतो. हा छऱऱऱऱ संस्कृतीसंकर आहे. हे देखील काळाच्या घड्याळाचं आपण बदललेलं रूपच!

हा लेख लिहीताना माझ्या अवतीभवती गौरी गणपतीचे ढोलताशे झडताहेत. 'बाप्पा मोरया'चा गजर होतो आहे. मोदकांनी तोंड गोड होते आहे. 'गणपती गणपती गजानना, बुद्धी द्यावी बालमना' असं आपण भाविकपणे म्हणत नसू आजकाल. पण गणपतीचे बालरूप मोहवून टाकते आहे. लोकशाही भारतात 'सिंहासन' नसले उरले तरी आपले गणराय मात्र सुंदर सिंहासनावर; किंबहुना आपल्या हृदयसिंहासनावर विराजमान आहेत. अन्यायाविरुद्ध, अत्याचाराविरुद्ध लढण्याचे बळ नसेल कदाचित आपल्यात; पण गणपतीच्या हातातील परशू आपल्याला निश्चित आश्वासक वाटतो आहे. एरवी चातुर्याने आपण आपले दोष झाकण्यासाठी कुणालाही सबबीच्या शेंड्या लावत असू; मात्र गणपतीची 'शुण्डा' (सोंड) आपल्या पळपुटेपणाला बांधून, पकडून ठेवते आहे. आपले पंतप्रधान, माणूस देहावर हत्तीचे डोके - म्हणजे त्याकाळापासून भारताला 'सर्जरी'चे ज्ञान होते असे म्हणत असोत; आपल्याला मात्र तोंड, सोंड, गोल पोट (लंबोदर), योगमुद्रेतील मांडी या बाह्यरूपातून 'ॐकार' गणेश साकारलेला दिसतो आहे. लोकमान्य टिळकांनी त्याला सार्वजनिक स्थान दिले असले तरी आपल्या मनातले त्याचे स्थान 'जीवाशिवाचे' अढळ आहेच.

असा सर्व गणांचा (देव, असुर, ग्रामस्थ, मानव गणांचा) पती तो गणपती सर्व सर्व मंगलकार्यांत मंगलरूप धारण करतो. त्याविषयीचं कुतूहल अगदी नेहमीच ताजं असतं आपलं. म्हणून मग या कुतूहलापायी त्याच्याविषयीच आज या लेखात...

मुद्दल पुराणात असं नमूद केलं आहे की भक्तांच्या मदतीला धावून

जाण्यासाठी गणरायांनी अनेक अवतार धारण केले. लालसेचा राक्षस असणाऱ्या कामासुराचा नाश करण्यासाठी गणरायांनी 'विकाला'चा अवतार धारण केला. क्रोधासुरास ठार मारण्यासाठी 'लंबोदर' म्हणून जन्म घेतला. महागाई आणि साठेबाजांना अद्दल घडविण्यासाठी 'महोदरा' म्हणून अवतार धारण केला. लोभासुरास अस्मान दाखविण्यासाठी 'गजानन' म्हणून गणराय पृथ्वीवर अवतरले. मदासुरास चीत करण्यासाठी 'एकदंत' म्हणून गणराज इहलोकी आले. पुराणातील या संदर्भाव्यतिरिक्त गणेशाचे काही स्वयंभू अवतारही आहेत. मयुरेश्वर, चिंतामणी, महागणपती, सिद्धीविनायक, विघ्नेश्वर, गिरिजात्मक, बल्लाळेश्वर, वरदविनायक हे अवतार असे स्वयंभू आहेत.

किशोर अस्थाना या लेखकाने गणेशरूपांची रूपके दाखविली आहेत. गणेशाची सोंड प्रचंड वृक्ष उन्मळून टाकण्याचे सामर्थ्य असणारी शक्तीशाली आहेच, पण त्याचवेळी जमिनीवर पडलेली साधी सुई उचलण्याचेही कसब त्या सोंडेत आहे - म्हणजेच त्याची सोंड हे शहाण्या माणसाच्या चातुर्याचं प्रतीक आहे. शक्ती आणि चाणाक्षपणा (आपल्यासारख्या) शहाण्या माणसात असावाच लागतो. गणपतीचे सुपाएवढे मोठे कान कशाचं प्रतीक? प्रचंड श्रवणशक्तीचं. आपण बडबड बडबड करतो. शहाणा माणूस नीट श्रवण करतो! गणरायाला चार हात. एका हातात कमळ. हे पुष्पसंस्कृतीचं प्रतीक. दुसऱ्या हातात कुऱ्हाडीचं पातं. हे कर्माचं प्रतीक. कर्म नेहमीच संयमित आणि संस्कारी - धारदार असावं बरं का. गणपतीच्या तिसऱ्या हातात मोदकलाडू. पण हा मोदकलाडू गणपती खात आहे, असं कधीच दाखवलं जात नाही. बालकृष्ण लोणी खातो; पण गणपती लाडू खाताना दिसत नाही. (हां! एका वर्षी जागोजागीच्या गणपतींनी दूध प्याल्याच्या बातमीने दुधाचा पूरच उसळला होता. पण ते एकदाच!)

किशोर अस्थाना यांच्या मते हा लाडू शहाणपणानं वागणाऱ्यास मिळालेलं बक्षिस आहे. पण शहाणा माणूस बक्षिसाची आस कशाला धरेल? 'मा कर्मफलेषु कदाचन!' म्हणून त्या वरदराजाच्या हातात तो लाडू तसाच रहातो. गणेशाचा चौथा हात आशीर्वाद देण्याच्या पावित्र्यात असतो तो याचसाठी.

गणपतीचा एक दात मोडलेला आहे. म्हणून तो एकदंत. सारे विश्व एक आहे आणि त्यात द्वैत नाही; असे परिपक्व माणसे मानतात. द्वैत नाही; म्हणून एकच एक अखण्ड दात. गणराज बसतातही कसे ऐटीत. फक्त जमिनीवर नाही; तर दुसरा पाय वर घेऊन. त्याचे वाहन उंदीर. जे मिळेल ते कुरतडत रहाणारा. माणसाच्या इच्छेचं प्रतीक. म्हणून त्या इच्छांचं दमन करून गणपती वरद ठरतो. समोर ताट भरून प्रसाद असला तरी या इच्छा (म्हणजे उंदीर) त्या ताटात कधीही तोंड घालत नाहीत. गणपतीकृपेने आपली इच्छाशक्ती आपल्या काबूत रहाते. शिव हे रक्षक जीवनशक्तीचं रूप तर पार्वती धरणीमातेचं. धरणीही हिमालय बनून उतुंग झालेली. गणेश या शिवपार्वतीचा चिरंजीव.

अशा 'चिरंजीव' गणपतीचं आपण स्तवन, पूजन करतो. ॐ गणेशाय नमः। म्हणतो. 'आम्ही जे कार्य हाती घेत आहोत, ते पूर्ण करण्यासाठी आमचा विवेक, आमचं शहाणपण अबाधित राहू दे' असा त्याचा अर्थ असतो. 'मूळारंभ आरंभ तो निर्गुणाचा' म्हणत आपण सत्कार्याचा, शिक्षणाचा, विधायक कामाचा श्रीगणेशा करतो.

वर दाखवलेली प्रतिके आपल्या बुद्धीला पटोत वा न पटोत. एक मात्र खरं; की गणरायाचं आगमन झालं की मन कसं प्रसन्न होऊन जातं. 'मन करारे प्रसन्न सर्व सुखाचे साधन' असे तुकोबाराय म्हणतातच. म्हणूनच गणेशोत्सवात दिसणाऱ्या गणेशाच्या सगुण रूपाचे कौतुक करून, पूजनअर्चनादी सोपस्कार करूया. मनापासून म्हणू या - 'गणपती बाप्पा मोरया! सुखाचे दिवस येऊ द्या.'

'सर्वे सुखिना सन्तु।'

*

प्रभुतरुणाचा वर्धापन दिन

प्रभुतरुण ९२ वर्षांचा झाला! त्याचा वाढदिवस असतो तिथीने नारळी पुनवेला. वाचक, लेखक, देणगीदार, हितचिंतक, सदस्य यांनी प्रभुतरुणाला स्नेहाची राखी बांधलेलीच आहे. वाढतच असतो तो सर्व गुणसंपन्नतेने. पण एक दिवसाचा वाढदिवस-सोहळा असतो दरवर्षी. तो या वर्षी दिनांक ६ सप्टेंबर १९१५ ला म्हणजे दहीहंडीच्या दिवशी झाला. निमंत्रित अतिथी हॉटेल 'अतिथी' मध्ये जमले होते. त्यांच्या उपस्थितीमुळे 'प्रभु तरुण' आनंदला, उल्हासित झाला. या वर्षीच्या प्रमुख अतिथी होत्या प्रसिद्ध साहित्यिका डॉ. सुमन नवलकर. 'सारे स्वल्पविराम' सारखे मोठ्यांसाठी कथासंग्रह, 'कागदी होड्या' सारखा कवितासंग्रह, 'गद्धेपत्राशी' सारखा वात्रटिकांचा संग्रह, काव्यरूप कादंबरीसारखा अभिनव प्रयोग, बालसाहित्यावर १४ पुस्तके असा सगळा साहित्यखजिना त्यांच्या नावावर आहे. दोन पुस्तके प्रकाशाची वाट चालताहेत. कथा, कविता, वात्रटिका, कादंबऱ्या, असे विविध साहित्य वाचकांना देणाऱ्या सुमनताईंनी साहित्यात 'पीएचडी' केली आहे. अमराठी भाषकांसाठी 'ओरिएंट ब्लॉक स्वान'चे 'चला मराठी शिकू या' पाच खंड प्रकाशित झालेत. या प्रकल्पात सुमनताईंचा सहभाग आहे. याशिवाय त्या मुलांसाठी कार्यशाळा घेतात. कवितावाचन, कथाकथनाचे २५० कार्यक्रम त्यांनी आजवर सादर केलेत. नाटकात कामे करणे, विविध स्पर्धात सहभागी होणे हा त्यांचा विरंगुळा आहे. त्यांच्या साहित्यिक कामगिरीवर अनेक पुरस्कारांनी शिक्कामोर्तब केले आहे. मुंबई मराठी साहित्य संघाचा मिलींद गाडगीळ पुरस्कार, बुलढाण्याचा शशीकला आगाशे पुरस्कार, तीन वेळा 'अंकुर' पुरस्कार, संगमनेरचा कवी अनंत फंदी पुरस्कार, दोन वेळा 'सार' पुरस्कार, दोन वेळा 'आशीर्वाद' पुरस्कारांनी त्यांना सन्मानित केले आहे. अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन, महानगर मराठी साहित्य संमेलन आदींमध्ये त्यांचा सहभाग होता. 'प्रभुतरुणा'च्या त्या सदरलेखिका आणि दिवाळी अंकाच्या मानकरी आहेत. अशा प्रभुतरुणाच्याच असलेल्या डॉ. सुमनताई अतिथी म्हणून लाभल्या. त्यामुळे वाढदिवस घरगुती सोहळा झाला. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला सौ. मिहीका मिथील नवलकरने सर्वांचे स्वागत केले. मंचावर असलेल्या श्री. विनोद प्रधान आणि डॉ. सुमन नवलकर यांनी सुहासिनी कीर्तिकरांसह श्री. सुहास कोठारे आणि श्री. विहंग नायक यांच्या

प्रतिमांना हार घालून अभिवादन केले. विशेष म्हणजे ६ सप्टेंबर या दिवशी कै. सुहास कोठारेंची १७ वी पुण्यतिथी होती. प्रभुतरुण त्यांचा श्वास होता, जगणे होते. तेव्हा असे वाटले की प्रभुतरुणाच्या वाढदिवशी हे दोघे भूतपूर्व संपादक या समारंभाला साक्षी आहेतच. नंतर आपल्या प्रास्ताविकात संपादिका सुहासिनीबाईंनी प्रभुतरुणाची वैशिष्ट्ये सांगितली, कार्यकारी संपादकांचे योगदान अधोरेखित केले. सुमनताईंची ओळख करून दिली. श्री. विनोद प्रधान यांच्या हस्ते त्यांना भेटवस्तू देऊन सन्मानित केले. डॉ. सुमनताईंनी आपल्या भाषणात प्रभुतरुणाशी असलेले त्यांचे नाते उलगडले. सुहासिनीबाईंशी असलेले मैत्रही वाखाणले. 'मी घरचीच. तरीही आज पाहुणी' म्हणत त्यांनी प्रभुतरुणाला शुभेच्छा दिल्या आणि नंतर तरुणाईला आवडेल अशी विनोदाची पाखरण असलेली आपली गंमतकथा सांगितली. अवेळी वाजणाऱ्या मोबाइल रिंगटोनवर ही गंमत आधारीत होती. कथाकथन संपल्यावर श्रोत्यांच्या मनातील मोबाइलही जणू वाजला. त्याचा रिंगटोन होता, 'आप आये, बहार आयी!' तेव्हा आणखी 'कुछ ना कहो' म्हणत सुमनताईंच्या हस्ते वाढदिवसाचे केक कापण्यात आले. एक केक दरवर्षीप्रमाणे सौ. वृंदा शाम जयकर यांनी आणला होता. एक प्रभुतरुणाचा होता. या केकची गोडी वाढली ती आणखी एका सुखद घटनेने. सौ. प्रतिमा आणि श्री. विनोद प्रधान यांच्या लग्नाला या वर्षी पन्नास वर्षे झाली. त्यानिमित्त 'प्रभुतरुणा'ने त्यांना सुमनताईंच्या हस्ते भेटवस्तू देऊन शुभेच्छा दिल्या. प्रभुतरुणाला वाढदिवशी शुभेच्छा देऊन देणगी देणारे दरवर्षी असतातच. गेली दोन वर्षे वाढदिवसाचा हा कार्यक्रम श्रीमती प्रमिला मधुकर तळपदे यांनी दिलेल्या देणगीच्याच व्याजातून होतो. या वर्षी वाढदिवसानिमित्त आलेल्या देणग्यांचे वाचन सौ. मीनाक्षी जयकर यांनी केले. आभार मानले प्रभुतरुणाचे विश्वस्त असलेल्या गुंजारव नायकने. अर्थातच कार्यक्रमाच्या शेवटी शाकाहारी, मांसाहारी जेवणाची 'हंडी' फुटली. गोकुळाष्टमी असल्याने श्रोत्यांचा सहभाग यावर्षी तसा कमी होता; पण या अनुपस्थित श्रोत्यांनी फोनवरून मनःपूर्वक शुभेच्छा दिल्या होत्याच. शंभरीकडे वाटचाल करणारा 'प्रभुतरुण' आपला ९२ वा वाढदिवस साजरा होत असताना सगळ्या, सगळ्याच शुभचिंतकांविषयी कृतज्ञ आहे. त्यांच्या बळावरच तो 'वाढता वाढता वाढे' साहित्य तुष्ट-पुष्ट होणार आहे. मंडळी, असाच निरंतर लोभ असू द्यात. तुम्हीच आमचे 'तू ही रे' आहात.

पाठारे प्रभु महिला समाज

पाठारे प्रभु महिला समाजाची वार्षिक सर्वसाधारण सभा दिनांक १३-१५ रोजी खारच्या ज्ञाती सभागृहात पार पडली. सभेपुढे आलेले सर्व ठराव बहुमताने मंजूर करण्यात आले. त्यातला एक ठराव विशेष होता. ज्ञातीबाहेरच्या स्त्रिया विवाह करून पाठारे प्रभु ज्ञातीत सामावल्या जातात. अशा महिलांना महिला समाजात निवडणुकीसाठी अर्ज भरण्याची परवानगी देण्यात यावी' असा ठराव २८ विरुद्ध २ मतांनी मंजूर झाला. या ठरावाला चॅरिटी कमिशनरची संमती हवी. ही संमती मिळाली की त्याची कार्यवाही महिला समाजाला करता येईल. याच सभेत सौ. उषा अरुण जयकर यांनी प्रकृती अस्वास्थ्यामुळे पाठविलेला विश्वस्तपदाचा राजिनामाही मान्य करण्यात येऊन त्याजागी समाजाच्या सद्य अध्यक्षा सौ. वृंदा जयकर यांची विश्वस्तपदी एकमताने निवड करण्यात आली.

या दिवशी महिला समाजाची निवडणूकही होती. मात्र जेवढ्या जागा, तेवढेच अर्ज आल्यामुळे अटीतटीची स्पर्धा झाली नाही. सर्व भगिनी बिनविरोध निवडून आल्या. त्यांची नावे पुढीलप्रमाणे -

१) सौ. वृंदा जयकर, २) सौ. साया नवलकर, ३) सौ. नूतन कीर्तिकर,

४) सौ. माधुरी कीर्तिकर, ५) सौ. बिंबा नायक, ६) श्रीमती स्निग्धा कोठारे, ७) श्रीमती सुबोध प्रधान, ८) श्रीमती प्रमिला तळपदे, ९) सौ. पल्लवी कोठारे (चिटणीस) १०) सौ. रश्मा विजयकर, ११) सौ. ऋता कोठारे, १२) सौ. उन्नती राणे, १३) सौ. छाया विजयकर, १४) श्रीमती शोभना जयकर आणि १५) श्रीमती शिल्पा धुरंधर. सर्व भगिनींचे अभिनंदन.

दिनांक ४-१०-१५ रोजी महिला समाजाचा शताब्दी वर्ष सांगता सोहळा यशवंत नाट्यगृहात साजरा झाला. प्रमुख पाहुण्या होत्या अभिनेत्री वंदना गुप्ते. त्यांना सन्मानचिन्ह, शेला आणि चॉकलेटची कलात्मक परडी देण्यात आली. ही परडी सौ. बिंबा नायक यांनी बनविली होती. वंदना गुप्तेची ओळख आणि स्वागत समाजाध्यक्षा सौ. वृंदा जयकरांनी केले. सूत्रसंचालक होत्या जयकरांनी केले. सूत्रसंचालक होत्या स्वाती राणे. वंदना गुप्ते यांनी आपल्या भाषणात महिला समाजाला शुभेच्छा दिल्या. त्यांच्या हस्ते समाजाचे विश्वस्त, कार्यकारिणी सदस्य यांचा सन्मान केला गेला. शीतल तळपदे यांच्या प्रयत्नाने यादिवशी त्यांची प्रकाशयोजना असलेले केदार शिंदे दिग्दर्शित भरत जाधवचे 'ढॅण्टॅण' नाटक सादर झाले. केदार आणि भरत यांचाही उचित सन्मान केला गेला; तेव्हा भरत जाधवने मनःपूर्वक शुभेच्छा दिल्या.

A Thought To Ponder

Achala S. Desai

Thane has evolved as a hot property spot on the Map of Western Maharashtra. Many youngsters have opted to shift to the serene surroundings of this lovely city, Thane. These people from nuclear families are office-goers, which means long hours away from home.

What happens to their little ones? How reliable is a maid who is entrusted with the job of baby sitting? The only alternative is a well-planned Day Care Centre for kids. It should be an exclusive building or a part of commercial Complex which can house many children. It should be run section-wise according to age groups- since the needs of every age group are different. Cleanliness and nutritious food should be top priority. Therefore a good kitchen and clean toilet blocks is a must. The centre should have their own pediatrician with a good stock of medicine and first aid equipment. The wardens and matrons have to be literate with a basic training in child management. The housekeeping staff has to be A grade. When all this is demanded, the money involved is big. Thats no problem with parents who are happy to handover their kids to this kind of

expertise. One has to shellout a little more for the little ones.

The Day Care Centre must be a "Home away from home" for the children when their parents are at work. The parent, especially the mother is relaxed when she knows that her child is looked after well when she is away at work. She puts in her best at work when she knows that her child is in good hands. Its a great stress-relief for her.

Any property Developer or Builder must give this Day Care Centre a priority. Every building complex boasts of a school, club house, game centre, gymnasium, restaurant etc. Then why not a Day Care Centre for kids? The construction company of any complex must make provision for this sructure and include it in the facilities list which they advertise. I am sure the buyers will double in number with this kind of a facility in the housing complex.

So get thinking and planning to construct a State-Of-Art run Day Care Centre for children in every Housing Complex- Who can do this?

The builder ofcourse! All the in-house expertise will follow automatically!!!

*

लेखांक-८

अर्थसंवाद

-सौ. उर्वशी आनंद धराधर

बँका व त्यांचे ग्राहक यांचे नाते हे फार विश्वासाचे व अर्थपूर्ण असते. मग हा ग्राहक बँकेमध्ये ठेवी ठेवणारा असेल अथवा कर्ज घेणारा असेल. त्याला आपली बँक ही मोठा आधार वाटते. आज आपण तऱ्हेतऱ्हेच्या बँकिंग व्यवहाराला परवाने मिळाल्याचे वाचतो. पूर्वी फक्त राष्ट्रीयकृत बँका व थोडाशा सहकारी बँका अस्तित्वात होत्या. आता आपण खाजगी बँका व विदेशी बँका कार्यरत असलेल्या पाहतो. किंबहुना या बँकांमुळे सहकारी व राष्ट्रीयकृत बँकांच्या सेवेचा दर्जा सुधारलेला आपण अनुभवू शकतोय. म्हणतात ना जेथे कार्यक्षमता व प्रगती आहे, तेथे स्पर्धा आहे व जेथे स्पर्धा आहे तेथे उत्तम दर्जाची सेवा अभिप्रेत आहे. आर्थिक व्यवहार गतिमान असतील तर आपणास उत्तमोत्तम बँकिंग सुखसोयी मिळत राहणार. ऑगस्ट महिन्यात आपण ११ पेमेंट बँकांचा परवाना मिळाल्याचे वाचले. पुढील १८ महिन्यात या बँका अस्तित्वात येतील. या बँकांचे वैशिष्ट्य म्हणजे त्या छोट्या ठेवीदारांना आपल्या बँकेत ठेवी ठेवण्यासाठी तत्पर असतील. या बँका डेबिट व क्रेडिट कार्डही ठेवीदारांना देतील. ग्रामीण भागात तळागाळात जेथे राष्ट्रीयकृत बँका पोहोचू शकल्या नाहीत तेथे या बँका आता लवकरच आपणास दिसतील. त्यामुळे प्रत्येक छोट्या ठेवीदाराला दिलासा मिळेल. या बँकांना कर्ज देण्याची परवानगी दिलेली नाही. त्यासाठी नुकतेच सप्टेंबर महिन्यात आपण लघुकर्ज देण्यासाठी १० बँकांना परवानगी दिल्याचे वाचले. याचा अर्थ छोटे उद्योगधंदे करणारे, बचत गट चालविणारे शेतकरी, छोटे व्यावसायिक यांना या बँकांमुळे कर्ज मिळणे आता सोपे जाईल. कारण हे परवाने केवळ समाजातील या लोकांना कर्ज मिळण्यासाठीच दिलेले आहेत.

म्हणजे आता आपण पाहतो की, रिझर्व्ह बँक हे ठराविक प्रकारच्या ग्राहकांसाठी आता बँकिंग परवाने देत आहे. त्यामुळे या सोयी आता जास्तीत जास्त लोकांना घेता येतील व त्यांना त्याकरता स्वतंत्र बँका असल्यामुळे खूप छान सेवा मिळेल.

बँका व कर्जदार यांचे नाते खूप गहिरे असते. कर्जदाराला कर्ज त्वरित व सुलभ हप्त्यावर कमी व्याजदरात हवे असते तर; बँकांना हे

कर्ज व्यवस्थितरित्या फेडणारे कर्जदार हवे असतात. आपण बँकांची बुडित कर्जे वाढल्याचे वाचतो. त्यामुळेच कर्ज देताना बँका खूपच जागरूक असतात. त्यामुळेच बँका व कर्जदार यांचा विश्वास हा दृढ असला पाहिजे. आपण बँकांच्या ऑडिट अहवालात व कोर्टात कित्येक ग्राहकांना बँकेला फसविलेले पाहतो, वाचतो. म्हणूनच बँकांचे कर्ज हे तावून सुलाखून दिले जाते.

व्यवसाय अथवा उद्योगधंदा करणाऱ्याला वेळीच लागणारे कर्ज मिळणे त्याच्या व्यवसायाला सुरू करण्यासाठी अथवा वृद्धी करण्यासाठी पाहिजे. अन्यथा त्यांनी आपल्या धंद्याची पुढील ५ वर्षांची वाढ जी अभिप्रेत केलेली असते ती बिघडू शकते. त्यांना व्यवसायासाठी जे पुरवठादार, देणेकरी असतात त्यांना समयोचित पैसे देता आले पाहिजेत. त्यामुळे व्यवसाय व उद्योगधंद्यात चांगल्या प्रकारे विश्वासार्हता मिळवून आपल्या व्यवसायाची वृद्धी करता येते.

बँका हे कर्ज आवश्यक तेवढेच देतात. अन्यथा या कर्जाचा दुरुपयोग होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. व्याजाचा दर हा देखील व्यवहाराची नफा कमविण्याची क्षमता, व्यवसायाला येणाऱ्या अडचणी व त्यावर मात करण्याची उद्योजकाची तयारी या साऱ्यांवर अवलंबून असतो. उद्योजकाला व्याजदर आकारताना त्याबद्दलची सविस्तर माहिती देणे बँकांना बंधनकारक असते.

व्यवसाय चालवताना त्यात असलेले स्पर्धक, स्पर्धत टिकून राहण्यासाठी उद्योजक कशा तऱ्हेने प्रयत्नशील आहे ते पाहिले जाते. व्यवसायात जर काही अडचणी आल्याच तर त्याला सामोरे जावून दुसरा काही पूरक व्यवसाय करण्याची तयारी, या साऱ्या गोष्टींची माहिती बँका घेत असतात व त्यातूनच कर्जदाराला कर्ज व व्याज फेडण्याची मुदत, व्याजाचा दर या गोष्टी ठरवून दिल्या जातात.

इतकी काळजी घेऊनदेखील आपण काही कर्जे बुडित खाल्यात गेलेली पाहतो. पण त्यामागील कारणमीमांसा पाहिल्यास आपणास असे दिसून येते की, काही कर्जदार

हे जाणूनबुजून बँकांचे कर्ज कसे ठकवता येईल ते पाहत असतात. ते बँकांच्या 'विलफूल डिफॉल्टर' या यादीत मोडतात. बँकांना ठकवून व्यवसाय करणे हे त्यांचे धोरण असते. आपला बदललेला पत्ता बँकेला न सांगणे, मुद्दाम व्यवहारात पारदर्शकता न ठेवता हिशोबाचे जमाखर्च नोंद गैर करून बँकेला देणे, उत्पन्नावरील व विक्रीवरील कर हा गैरव्यवहार दाखवून चुकवणे, कधीकधी व्यवसायाला मुद्दाम आपत्ती ओढवल्याचे दाखवून विम्याची रक्कम वसूल करणे, या आपत्तीत आपले व्यवसायाचे कागदपत्र गहाळ झाल्याचे सांगून ते मुद्दाम जाणीवपूर्वक बँकांपासून लपविणे अशा गोष्टी केल्या जातात. परंतु बँका अशा ग्राहकांवर वेळीच योग्य ते उपाय करून त्यांच्याकडून कर्जाचे हप्ते कशाप्रकारे वसूल करता येतील ते पाहतात. त्यांच्यावर कोर्टाद्वारे योग्य ती कारवाई करतात. त्यामुळे बँकांना ठकविणे ही काही सोपी गोष्ट नाही. एकदा का असे कर्जदार 'सिबिल'च्या वेबसाइटवर दाखल झाले की मग त्यांना कोणत्याही बँकांकडून कर्ज मिळू शकत नाही.

पण काही व्यवसाय करणाऱ्यांना बँकांचे कर्ज वेळेत भरण्यासाठी ज्या अडचणी येतात त्याची त्यांनाच कल्पनाच नसते. कित्येकदा व्यवसाय सुरू करण्यासाठी लागणारे परवाने मिळण्यासाठी बराच विलंब लागतो. कित्येकदा शासनाची धोरणे, कायदे कानून, देशाची आर्थिक परिस्थिती या गोष्टी व्यवसायाला मारक ठरतात की, ज्यामुळे उद्योजकाचे पुढील ५

वर्षांचे धोरण अशक्य होते व त्यामुळे बँकांचे कर्ज वेळीच भरणे दुरापास्त होते. अशावेळी कर्जदार बँकांना भेटून त्यांना या परिस्थितीची माहिती देऊन त्यामागील कारणमीमांसा समजावून सांगतात. बँका देखील या कारणांची नीट पाहणी करून मग त्यावर योग्य तो निर्णय घेतात व मग कर्जदाराला व्याज व कर्जाचा हप्ता भरण्यासाठी योग्य ती मुदत देतात. बँका त्यावेळी हे कर्ज ज्या कारणासाठी काढले आहे तो व्यवसाय पुढे आर्थिक स्थित्यंतरांत कशाप्रकारे कार्यरत होईल ते पाहतात व मग त्याप्रकारे कर्जदाराला कशाप्रकारे मदत करता येईल याचा विचार करून योग्य तो निर्णय घेतात.

या साऱ्या गोष्टी शक्यतो त्वरित केल्या जातात, अन्यथा त्यात विलंब केल्यास बँकांची बुडित कर्जे वाढतात व उद्योजकाला देखील वेळीच दिलासा न मिळाल्यास त्यांना संकटाला सामोरे जाणे कठीण होऊन बसते.

बँका आपल्या कर्जदाराला ओळखण्यात प्रवीण असतात. त्यामुळेच आपले बँकातील व्यवहार हे चोख व पारदर्शक असले पाहिजेत. उद्योजकानेदेखील आपल्या व्यवसायातील निकड वेळीच ओळखून त्यावर त्वरित उपाय करण्यास प्रयत्नशील असले पाहिजे. त्यामुळे त्यांना हवी असलेली मदत बँकांकडून मिळते पण ही विश्वासार्हता जपली पाहिजे. एकदा का काचेला तडा गेला की तो सांधणे कठीण असते. ही दक्षता जर सर्वांनीच घेतली तर बँकांचे व्यवहार लाभदायक होतील.

हसरी रेखा

-प्रदीप कोठारे

आई म्हणून शेवटच सांगते. वाईट संवयी बंद करून अभ्यासाकडे लक्ष दे, नाहीतर तूझा 'शीना बोरा' करीन !

युवामंच

SUPER INDIA or SUPERSTITIOUS INDIA!

-Mrs. Mihika Mithil Navalkar

Disclaimer- Any resemblance to real persons, living or dead, is purely coincidental and this is not to hurt any religious sentiments.

Superstition in India is considered a widespread social problem. Superstitions are usually attributed to the lack of education. But, in India educated people also observe certain beliefs that are considered superstitious. Some of these beliefs and practices are centuries old and are considered part of the tradition and religion, hence the introduction of new prohibitory laws often face opposition. We come across such superstitions every day and believe it blindly. Today's generation is quite inquisitive and curious, hence there is often a question "WHY?" ,they ask before believing any of these rituals or superstitions. In an attempt to answer this big WHY...I have listed below a few common & uncommon beliefs and their actual reasons with a slice of some fun in it.

1. Cats Crossing Your Path:

MYTH: The Indian explanation is that black represents Shani and therefore brings bad luck. It is said that if a black cat crosses your path, then your day's tasks get delayed or postponed.

FACT: In ancient times, during night people used to travel through forests in bullock carts with a light of kerosene lantern. The carriage animals used to get past big cats like leopards, hyenas and foxes. These animals have glowing eyes and scare the cows, horses or the bulls that pull the carts. That is why the travelling party use to halt nearby and help the animals refresh themselves before they pull the carts for the long journey ahead without any stress. But in due course of time the cat crossings got live and the people forgot forest cats and took to the domestic cats instead.

Which reminds me, when we were kids and went for our exams, and if a black cat crossed, never once was the exam delayed or postponed. Now say??

2. Cutting Nails And Shaving After Sunset or on Saturdays brings bad luck:

MYTH: Hindus believe that it's inauspicious to cut hair and nails on Saturday because it angers planet Saturn (shani), which then brings bad luck. It

was believed that the night spirits will awaken and people have been warned to get attacked by these evil spirits in the darkness of night.

FACT: In the olden days there was no electricity and shaving or cutting nails would result in cuts after sunset because of darkness. Nail clippers were sharp blades which required precision and light to be used in the absence of which one could get hurt. Hence the tradition of using one during the day.

However, ask people who cut their hair and nails on Saturdays, and we bet they'll tell you their hair looked better and their nails neater, and no planet hovered above them with bad luck.

3. Sweeping floors in the evening drives away Laxmi from the home.

MYTH: This is another common myth in India. If you sweep your house after sunset Lakshmi will walk out of the house and hence inviting poverty.

FACT: The real reason behind this is back in the days when there was no electricity, light of lamp was not enough to spot any small gold ornaments while sweeping and hence chances of sweeping them away with the dust is high. Hence it was not advised to sweep after dark.

So, Even if your room is filthy, you are not supposed to sweep the floor in the evening. That's because Hindus believe that Goddess Laxmi generally visits homes during the evenings (specifically around 6-7 pm), and therefore sweeping will drive her away. This is, of course, assuming that Goddess Laxmi has a problem with basic hygiene.

4. Menstruating Women Are Considered Impure And Unclean

MYTH: Women who are menstruating are not allowed to enter the kitchen. They are also supposed to stay away from temples, mosques and all religious spots in the house itself. A woman in her period is not allowed to perform regular household duties like cooking food or touch specific items in the kitchen.

FACT: The real reason behind

this superstition is scientific, and that a woman menstruating loses a lot of blood and thus becomes weak and must refrain from strenuous activities. Also those times staying hygienic was a concern hence they would abstain from kitchen activities.

Funny how they are treated that way and then later wooed to reproduce, to continue a family's line forward.

5. Pregnant Women Not Allowed To Go Out During Eclipse

MYTH: It is believed that during an eclipse one must not wander out. Pregnant women, especially, must stay indoors in order to ensure that their babies are not born with any deformities. In fact, pregnant women are often not allowed to sew or cut vegetables during an eclipse. Some families avoid cooking and eating altogether during an eclipse.

FACT: The reason behind some of these superstitions are scientific. One should actually avoid going out during an eclipse in order to keep away from the harmful UV rays

Okay, so, disability is decided by the SUN and not by DNAs, Genes & medical conditions!

Hmmm....

6. Don't go near a Peepal tree or any tree in the night

MYTH: Peepal trees have always been viewed as scary and have been feared because of their frightening and uncanny appearance which make them look like a ghosts' domain. People are discouraged from venturing near trees at night and stories of ghosts were woven around these trees.

FACT: Jan van Helmont found out the recipe of plant-food in mid-17th century. Before that the world was oblivious about the relation between sunlight & carbon dioxide that magically produces glucose for plants. Our ancestors probably knew about photosynthesis and the effects of inhaling carbon dioxide in the night, hence the reason of not going under trees at night.

There's no ghost but just a silly superstition proved wrong with the help of science!

7. 1 lemon and 7 green chillies stringed together brings good luck and keeps evil away

MYTH: Alakshmi, god of misfortune brings bad luck. In order not to allow her entering the house/shop they hang these 7 chillies and lemon. It is believed that after consuming lemon and green chillies, Alakshmi loses her urge to

enter the house or shop. She will turn around without casting her vicious eye.

FACT: The cotton thread which is used to pierce the chillies and lemon absorbs the acid from the fruit whilst it is fresh. This smell keeps the pests and insects away from the shops. This is a simple pesticide which came into practice from ancient times, which is mislead now superstitiously as explained above.

It is believed that if a lemon turns red, evil spirits are nearby and they are overpowering and if someone steps on it, then he becomes the abode of every evil that the lemon was able to capture. Man, vegetables can be scary!

Well here you go... These are just a few of the examples, there are countless such beliefs which we follow without putting a thought to it. Even though we all know that there's no science backing them up and we can all do a lot better without them, we simply can't stop believing in them. Indian minds have always been a home for science-defying beliefs and fear is the main source of superstition. But to conquer fear is the beginning of wisdom.

Somehow over the years, the knowledge of basic traditional rituals became more and more mysterious. What got spread was just the rule not the reasoning. Is it time we started looking for the good in the past? We could probably find out a lot of answers to our problems if we started studying these superstitions in combination with our present.

*

प्रतिक्रिया

(जून २०१५ मधील लेखाबद्दलची-

- संपादक)

सौ. विजयश्री नवलकर यांनी लिहिलेला 'आजी' हा लेख हृदयाला स्पर्श करणारा होता. स्वतःच्या मुलांसाठी आपले सर्वस्व अर्पण करणाऱ्या आजी, ज्या एके काळी कॉलेजात प्राध्यापिका होत्या, त्यांच्या म्हातारपणात त्यांच्यावर वृद्धाश्रमात जाण्याची वेळ का यावी? कदाचित आजींनी आपले घर आपला मुलगा अरविंदच्या नावावर केले नसते, तर आजींवर ही वेळ आली नसती.

हे घोर कलीयुग आहे. हल्लीच्या जगात कोणी कोणाचे नसते. तरीही असे कोठे ऐकले किंवा 'आजी' हा लेख वाचल्यावर वाटते की अशी वेळ कधीही कोणावर येऊ नये.

आपली नम्र,

सौ. अनिता अभिजीत विजयकर
अंधेरी

*

लेख क्रमांक ९

अग्निहोत्र - ४

-सौ. विजयश्री नवलकर

मी पेन हातात घेतले आणि माझ्या ऑफिसच्या मित्राचा फोन आला, “आपली सर्वांची ‘गेट टूगेदर’ आहे. तेव्हा तुला यायलाच पाहिजे.” मी म्हणाले, “मला जमले तरच येईन.” तो म्हणाला, “यावेळी तू नक्की ये कारण आपला सर्व ग्रूप येणार आहे.” “अरे, पण मला माझा अग्निहोत्राचा लेख पूर्ण करावयाचा आहे” आमचे हे भाषण चालू असतानाच तो स्वतःच माझ्या समोर येऊन उभा राहिला. आमच्या नोकराने त्याला दरवाजा कधी उघडून दिला हे समजलेच नाही. तो मला म्हणाला, “तुझे यमावरचे लेख मी वाचतो. परंतु मला काहीच समजत नाही. इतक्या २१व्या शतकात आपण परत परत त्याच त्याच गोष्टी चवीने आचरणात आणतो आणि वाचतो.” मी म्हणाले, “एक.”

यज्ञाचे वेगवेगळे प्रकार आहेत. त्रेतायुगात भारद्वाज महर्षींनी ‘सावित्र काठक चयत’ नावाचा महायज्ञ श्री क्षेत्र पिठापुरम येथे संपन्न केला. या यज्ञप्रसंगी शिवपार्वती यांना आमंत्रित केले होते. त्यावेळी शिवानी महर्षींना आशीर्वाद दिला, ‘तुमच्या कुलामध्ये महात्मा, सिद्ध पुरुष योगी अवतार घेतील. अनेक जन्माच्या पुण्यकर्मांनी अंकुर फुटतो व तो सातत्याने वाढत गेल्यास श्रीपाद श्रीवल्लभ स्वामींचं दर्शन होते. (श्रीपाद श्रीवल्लभ चरित्रामृत अध्याय १)

कुलशेखर याचा पुत्र मलयध्वज आपल्या पित्याप्रमाणेच ईश्वरभक्त होता. त्याने संतानप्राप्तीसाठी ‘पुत्र कामेष्टी यज्ञ’ केला होता. त्या यज्ञ कुंडातून एक तीन वर्षांची लावण्यवती अवतरीत झाली. तिला पाहून राजा व यज्ञ करणारे सारे विप्र ऋषीगण आनंदित झाले. ही कन्या म्हणजेच मीनाक्षीदेवी. तिचा विवाह पुढे सुंदरेश्वरबरोबर झाला. विवाहात प्रत्यक्ष भगवान विष्णुंनी कन्यादान केले. (श्री. श्री चरित्रामृत)

सुमारे अडीच हजार वर्षांपूर्वी यज्ञात होणारी पशुहत्या थांबवण्यासाठी भगवान बुद्ध अवतरले. यज्ञात पशु हत्येची पद्धती रुढ झाल्यामुळे विशुद्ध यज्ञ लुप्त झाला. भगवान म्हणतात ज्या यज्ञात कुठलीही हिंसा होत नाही अशा यज्ञाला ज्ञानी पुरुष उपस्थित राहतात. तसेच देवदेवता संतुष्ट होतात. श्री गजानन महाराज (अक्कलकोटच्या गुरु मंदिराच्या गादीवर होते ते) वेद प्रतिमादित विशुद्ध महायज्ञ असा सोमयाग यज्ञ,

त्यांच्या उपस्थितीत फेब्रुवारी १९६९ मध्ये केला गेला. शिवपुरी हे स्थान अक्कलकोटपासून सुमारे तीन किलोमीटर अंतरावर आहे. येथील प्रचंड यज्ञस्तंभ या जागेचे वैभव दर्शविते.

त्यांच्या भक्तांनी त्यांना प्रश्न केला “आम्ही सोमलता आणि सोमयागाबद्दल अनेकांकडून ऐकले आहे. कृपाकरून याबद्दल विवरण करून सांगावे.” प्रभु म्हणाले, “सोमलता ही संजीवनी वनस्पती आहे असे म्हणतात. तुम्हाला ती पहावयाची आहे का?” आम्ही होकारार्थी मान हलवली आणि तात्काळ आम्हाला त्यांनी ती वेल दाखवली. या मुळीच्या प्रभावाने लक्ष्मणाची मूर्च्छा दूर झाली होती. ती श्रीशैल्य पर्वतावर, सह्याद्री, देवगिरी विन्ध्य पर्वताच्या अरण्यात सापडते.

मीरर जानेवारी १९८५ या अंकात श्री राघवेंद्र राव यांनी जे काही या यज्ञांबद्दल लिहिले आहे ते त्यांच्याच शब्दांतच मी थोडक्यात सांगते. त्यांच्या लेखाचे नाव आहे

Agnihotra : is it an answer to our present day iLLs?
According to vedas only two mantra -

- 1) Sunrise
1) Sooraya suaha sooryaya idam na mama
सूर्याय स्वः सुर्याय इदं नः मम
- 2) Prajapataya swaha prajapataye idam na mama

- 2) Evening sunset -
Aganye swaha Agonye idam na mama
अग्नेय स्वः अग्नये इदं न मम्

These are the words from oldest hymn in the world the first verse of the Rig veda.

Among all homas Agnihotra is a smallest form. homa is much more than just fire. The latest scientific research on homa and Agnihotra in particular has proved that this sacrificial fire is based on biorhythms of nature. Biohythms, as we know today, affect the human mind according to Barry Rather an American Psychologist who is conducting research on Agnihotra at Pune University.

Agnihotra produces certain specific effects in the atmosphere and has certain specific effects in the atmosphere and has certain therapeutic effect on the human mind. The therapeutic derivatives from Yajnas is duly mentioned in Ayurvedas.

Agnihotra is a Homa that is

performed a day, exactly at the moment of sunrise and sunset. Why sunrise and sunset? Because Agnihotra is based on the circadian rhythms of nature says editor of 'satsang' Vasant Paranjpe a monthly magazine devoted to homa therapy and published from Randallstown in Washington USA.

Saving Germany's Black Forest

Mr. R. Rao Says during our stay in shivpuri we met abhay paranjpe (Vasant Paranjpe's son) who informed us that the

government of west germany has officially permitted the performance of agnihotra and other homas to save their famed black forest. Heavy atmospheric pollution and acid rain are slowly destroying germany's black forest, as to also the beautiful Erzebing and Bomerwald forests on the east of german zechoslovakia border.

मी माझ्या मित्राला सांगितले, “आता समजले का? मी गेट टुगेदर पार्टीजना का येत नाही?”

*

अद्भुत गोष्टींचा संग्रह

विनय त्रिलोकेकर

भूतांच्या गोष्टी- भाग १

तीन अनुभव

२. लक्ष्मी निवास - एक शापित घर ?

धुंडीराज आज अतिशय आनंदात होते. एक फायद्याचा सौदा त्यांनी साधला होता. एका ८०० चौ. यार्ड प्लॉटची खरेदी केली होती आणि तीसुद्धा मुंबईत. भालचंद्र रोड, हिंदू कॉलनी, दादर. प्लॉटच्यामध्ये होती एक दुमजली सुंदर इमारत- लक्ष्मी निवास! इमारतीत होते सहा आलिशान फ्लॅटस्. प्रत्येक मजल्यावर दोन आणि इमारतीच्या डोक्यावर एक मोठी गच्ची. इमारतीचे नक्षीदार द्वार सागाच्या लाकडाचे आणि सागाच्याच लाकडाच्या चौकटीत बसविले होते. दोन भल्यामोठ्या नक्षीदार खांबांनी या चौकटीला आधार दिला होता. हे खांबे इमारतीला एका किल्ल्याचा आभास देत होते. लक्ष्मी निवासाच्या चोहीकडे होती सुंदर बाग आणि बागेत होती अनेक झाडे. पपया, नारळ, शेवग्याच्या शेंगा, तसेच बरीच फुलझाडे. बागेच्या सभोवती ५ फुटाचे दगडी कुंपण आणि कुंपणाला नक्षीदार लोखंडी दार.

धुंडीराज व त्यांचे कुटुंब तळमजल्याच्या दोन फ्लॅट्सचे रूपांतर एकामध्ये करून सर्वजण- अप्पा (स्वतः धुंडीराज), ताती (त्यांची पत्नी), नवविवाहित मुलगा बाळाराम आणि सून, अलक-किशोरी, असे सारे राहू लागले. एक-दोन वर्षे गेली. एक गोंडस नात झाली. मग एकाच्या झाल्या दोन. वाटत होते सर्व काही छान चालले आहे. पण खरेच असे होते का? ताती अचानक आजारी झाल्या. काय आजार आहे हे समजत नव्हते. त्यांचे सर्व अंग फोडांनी भरले होते. डॉक्टर निदान करू शकत नव्हते. दरम्यान अलकला सारखे वाटायचे, काहीतरी वाईट घडत आहे. कोणतातरी सूचक संकेत? अंतर्ज्ञान? आता काहीतरी वाईट घडणार! आपल्याला मिळत असलेल्या संकेताबद्दल व आपल्याला वाटत असलेल्या भीती बद्दल ती आपल्या पतीस वारंवार सांगत असे. पण बाळ प्रत्येकवेळी दुर्लक्ष करी. आणि ज्यावेळी ताती आजारी झाल्या त्यावेळी अलक जणू आपल्या नजरेनेच बाळला सांगत होती, ‘मी तुम्हाला

सांगत होते ना?’

पण बाळचे एकच उत्तर, ‘केवळ योगायोग!’

मिळणारे धोक्यांचे संकेत वाढू लागले. अलकला असे वाटू लागले की आपल्यावर कोणाची नजर आहे. खिडकीतून कोणीतरी आपल्याला भेदक नजरेने बघत आहे. आताही तिला असाच आभास झाला. खिडकीचे पडदे बाजूला सरकले गेले. कोणी मुद्दाम सरकवले तर नसतील? तिने खिडकीबाहेर न्याहाळले. पलीकडे, पारिजातकाच्या झाडामध्ये ते लाल भडक डोळे! ती काहीशा वेगातच खिडकीपासून दूर गेली. परत एकदा बाहेर डोकावूया, असा विचार करून ती खिडकीपाशी गेली, पण... तिने पडदे पूर्ववत बंद केले आणि खिडक्याही धाडकन् बंद केल्या. आता भास-आभासापुरते राहिले नव्हते. काहीतरी नक्की आकार घेत होते. हा एक मनाचा खेळ नक्कीच नव्हता. काहीतरी भौतिक... काहीतरी भयानक... आता तिला काही गोष्टी दिसू व ऐकू येऊ लागल्या. झाडामागून एखादी सावली आपल्या खिडकीपाशी धाव घेताना... धावत पावलांचा आवाज ऐकू येऊ लागला. काही दिवस गेले. दरम्यान तातीचा आजारही फारच वाढला आणि त्यांचे निधन झाले. घडत असलेल्या घडामोडी चालूच राहिल्या. आणि नंतर असे घडले...

अलक आपल्या खोलीत एकटीच होती. तिच्या तिन्ही मुली (तिसरी मुलगी काही महिन्यांपूर्वी झाली होती) अप्पांच्या खोलीत होत्या. ‘वीरधवल’ कादंबरी वाचता-वाचता डोळा कधी लागला हे तिला समजलेच नाही. ती गाढ झोपी गेली. अचानक ती जागी झाली. पण ती डोळे उघडू शकत नव्हती.

‘अहो, माझ्या डोळ्यावर तुमचे हात, काढा हो.’ बाळाराम घरी आले वाटते, तिच्या मनी आले. ‘काढा, हो.’ पण हात काही दूर होईनात. डोळ्यावरील पक्कड अधिकच घट्ट होऊ लागली. बाळारामांचे हात इतके थंड? घामाने असावेत. तिने आपले स्वतःचे हात वर करित डोळ्या-बोटांना स्पर्श केला...

(पान ६ कॉलम ३ वर)

प्रभुतरुण आश्रयदाते

१) सौ. विमल व श्री. माधव नायक,	२२) कै. कमलिनी रमाकांत प्रधान
२) सौ. नलिनी व श्री. रविंद्र रामराव मानकर,	२३) कै. नटवर्य शरद श्रीकृष्णनाथ गणपतराव दळवी
३) सौ. अनामिका बी. ए. एल.एल.बी.	२४) आद्य मराठी लघुलिपीकार कै. भुजंगराव रामचंद्र मानकर
४) कै. नटवर्य नारायण रामराव झावबा	२५) कै. वामन मोरेश्वर प्रभाकर
५) कै. सौ. मोतिराम विनायक जयकर	२६) कै. चंद्रकांत नारायण विजयकर, कै. कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे, कै. प्रविण चंद्रकांत नारायण, विजयकर, कै. वैभव कुंजविहारी वाय. जी. तळपदे यांच्या स्मरणार्थ एक हितचितक
६) आद्य संपादक कै. विष्णु कृष्ण कोठारे	२७) कै. डॉ. विद्याधर चंद्रकांत नारायण विजयकर यांच्या स्मरणार्थ हितचितक
७) कै. रावसाहेब चंद्रकांत बालमुकुंद वेलकर	२८) कै. पूर्णचंद्र केशरीनाथ राव व कै. सौ. शीला पूर्णचंद्र राव यांच्या स्मरणार्थ
८) कै. सौ. सुशीला यशवंतराव कीर्तिकर	२९) डॉ. राम गोविंदराव नवलकर
कै. सौ. सुशीला व श्री. मोरेश्वर वि. प्रधान	३०) सौ. शुभांगी राम नवलकर
९) सौ. मीरा व श्री. रविंद्र नानूजी दळवी	३१) सौ. रीटा आणि श्री. मंदार माधवराव नायक
१०) कै. सौ. शालाका (अरुणप्रभा) शैलकुमार श्रीकृष्णनाथ दळवी	३२) कै. सौ. विजया व श्री. प्रकाश माधव नायक या त्यांच्या आईवडिलांच्या स्मृत्यर्थ उन्मेष प्रकाश नायक
११) कै. श्रीमती चंपुबाई आणि कै. आनंदराव सुंदरजी धराधर	३३) सौ. वृंदा आणि श्री. शाम विनायक जयकर
१२) कै. सौ. रोहिणी (रत्नप्रभा) श्रीकर राणे	३४) कै. श्रीमती जयश्री आणि कै. श्री. जयवंत विश्वनाथ कीर्तिकर स्मृत्यर्थ श्री. उमेशचंद्र जयवंत कीर्तिकर
१३) सौ. निलीमा व श्री. सृजन केशवराव राणे	३५) कै. श्रीमती प्रतिमा आणि कै. श्री. धाकलेश्वर बाळाजी जयकर स्मृत्यर्थ सौ. सुप्रिया उमेश कीर्तिकर
१४) कै. श्रीमती रोझाबाई आणि कै. बाळाराम केरोबा नायक	
१५) कै. शरद विनायक कीर्तिकर यांच्या स्मरणार्थ अनामिक	
१६) कै. सौ. दिलीप रघुनंदन कोठारे	
१७) कै. श्रीमती कमलजा आनंदराव अजिंक्य	
१८) कै. दिवाळीबाई व कै. डॉ. वामनराव आनंदराव विजयकर	
१९) कै. विष्णुराज बाळाराम नायक	
२०) अॅड. सदाशिव आनंदराव धुरंधर	
२१) कु. कस्तूर मोठाबाई जयकर	

प्रभुतरुणास देणगी

प्रभुतरुणाच्या ९२व्या
वर्धापनदिनानिमित्त
आलेल्या देणग्या

- * सौ. गजान्तलक्ष्मी शंकरराव वेलकर आणि श्री. शंकरराव गजानन वेलकर यांच्या पुण्यस्मरणार्थ त्यांची कन्या सौ. नेत्रा अजित विजयकर यांजकडून रु. ११,०००/-
- * सौ. नीता आणि श्री. दीपक विजयकर यांजकडून रु. ५,०००/-
- * श्रीमती प्रमिला मधुकर तळपदे यांजकडून रु. २,०००/-
- * डॉ. सौ. सुमन सुवर्णकुमार नवलकर यांजकडून रु. १००१/-
- * सौ. नीलन आणि श्री. दीपक माधव धैर्यवान यांजकडून रु. १००१/-
- * सौ. शोभना आणि श्री. उदय जयकर व परिवाराकडून रु. १००१/-
- * सौ. वृंदा आणि श्री. शाम जयकर यांजकडून रु. १०००/- आणि वाढदिवसाचा केक
- * कुमार इशान आणि कुमारी निष्का दीपक कोठारेकडून रु. ५०१/-
- * कुमारी मान्या मिथील नवलकरकडून रु. ५०१/-
- * सौ. सुरेखा आणि श्री. प्रदीप कोठारे यांजकडून रु. ५००/-
- * सौ. अनुराधा आणि डॉ. श्री. विनोद आनंदराव धुरंधर यांजकडून रु. ५००/-

आजीव सदस्यत्व

- * श्री. सुहास जी. धैर्यवान यांजकडून आजीव सदस्यत्व रु. ५००/-

- * श्री. हेमंत तळपदे यांजकडून आजीव सदस्यत्व रु. ५००/-

- * सौ. वृषाली विजय प्रभाकर यांजकडून आजीव सदस्यत्व रु. ५००/-

देणगी

- * श्रीमती स्वाती तारकानाथ जयकर यांजकडून श्री. तारकानाथ लक्ष्मीकुमार जयकर यांच्या पुण्यस्मरणार्थ (१९ जुलै २०१५) रु. १०००/-
- * श्री. उल्हास मोरेश्वर राणे यांजकडून त्यांच्या स्नुषा सौ. कविता राजस राणे आणि सौ. वैदेही श्रेयस राणे यांच्या यशाप्रतीत्यर्थ रु. ५००/-

परीक्षेतील सुयश

उच्च माध्यमिक परीक्षा (कॉमर्स)

कु. रुची सौमिल कोठारे,
४९५/६५०, ७६.१५ टक्के

एमएससी (एम. एस. युनिव्हर्सिटी,
गुजरात) बायो-टेक

अंबुजा प्रदीप नवलकर ७९ टक्के

आय. टी. द्वितीय वर्ष,

इंजिनियरिंग पदवी (मुंबई

विद्यापीठ)

मिहीर प्रदीप नवलकर ८१.८ टक्के

डिप्लोमा इन कॉम्प्युटर (मुंबई

विद्यापीठ)

विश्रुत प्रदीप नवलकर ८६ टक्के

बी. फार्मा (मुंबई विद्यापीठ)

कु. सायली मिलींद धराधर ७४.६/
१०००, विशेष गुणवत्तेसह प्रथम वर्ग

प्रभुतरुणाची डायरी

मरण

११-९-१५ श्री. लक्ष्मीकांत माधवराव देसाई, वय ९१, ठाणे
२०-९-१५ श्री. सुभाष सुंदरराव कोठारे, वय ९०, सांताक्रूझ
चुकीची दुरुस्ती - गतांकी 'आत्याबाई नाव बोला' मध्ये सायरा ऐवजी कायरा असे वाचावे.

(पान ५ कॉलम ४ वरून)

हात आणखी वर करत... मनगट...
आणखी वर... हे काय, एवढे
केसाळ... अरे देवा! 'हे' असूच शकत
नाही... मी खोलीचे दार आतून लावले,
मग बाळाराम कसे असतील? हळूहळू
तिच्या ध्यानी येऊ लागले. दरदरून घाम
फुटला, ती ओरडू पाहत होती, पण
घश्याला कोरड पडली. तरीही कशी-
बशी ती ओरडलीच, 'भूत!!!'

अलकच्या त्या किकाळीमुळे म्हणा
किवा खोली बाहेरील गोंगाट,
आरडाओरडीमुळे म्हणा, 'जे' काही-
कोणी होते ते अदृश्य झाले. पण बाळचे
मात्र एकच पालुपद, 'तुला वाटणारा हा
एक मनाचा खेळ आहे.' पण हे सारे
अलकच्या बाबतीतच घडत होते का?
नाही!

होती एक संध्याकाळ. अलकची
सर्वात मोठी मुलगी, पुष्पा आपल्या
मित्र-परिवाराबरोबर बाहेर अंगणात
खेळत होती. सहज तिची नजर एका
व्यक्तीकडे वेधली गेली. कुपणाच्या
भितीवर बसून तो त्यांच्या बेडरूमच्या
खिडकीकडे टक लावून पाहत होता.
त्याचे लाललाल डोळे, केसाळ अंग,
डोक्यावर लांब पिंजारलेले केस,
भीतीदायक चेहरा... सारे भीषण,
विक्षिप्त! अमानवी! अचानक त्याने
उडी मारली... झूम... सूर... एखाद्या
वाऱ्याच्या वावटळीप्रमाणे इमारतीच्या
द्वाराकडे झेपावला. आणि हे काय?
'अग कुंदा, पाहिलेस का? तो माणूस
त्या समोरील खांबात शिरला न गं.'

(क्रमशः)

*

पाठारे प्रभु

'हौशी कला मंदिर'

दरवर्षीप्रमाणे याही वर्षी
दिवाळीनिमित्त दिनांक १४-११-१५
रोजी वांद्रे येथील 'रंगशांरदा'
सभागृहात 'सर्किट हाऊस' हे नाटक
होणार आहे. संजय नार्वेकर आणि
भूषण कडू यांच्या अभिनयाने
नटलेल्या या नाटकानंतर 'लकीडीप'
असेलच. सर्व ज्ञातीयांनी या
नाटकास येऊन दिवाळीचा आनंद
लुटावा.

*

हे मासिक मुद्रक, प्रकाशक श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर यांनी मालक बोर्ड ऑफ कंट्रोल प्रभुतरुण करिता मे. स्नेहेश प्रिंटर्स, ३२०-अ, शाह अँड नाहर
इंडस्ट्रीयल इस्टेट, अ-१, धनराज मिल कंपाऊंड, सीताराम जाधव मार्ग, लोअर परेल, मुंबई-४०००१३ येथे छापून पारिजात बी-३, युनियन बँक एम्प्लॉईज
को-ऑप. हौ. सोसायटी, पटेल इस्टेट, जोगेश्वरी (प.), मुंबई-४००१०२ येथे प्रकाशित केले.

संपादक: श्रीमती सुहासिनी कीर्तिकर

RNI NO. 14613/67